

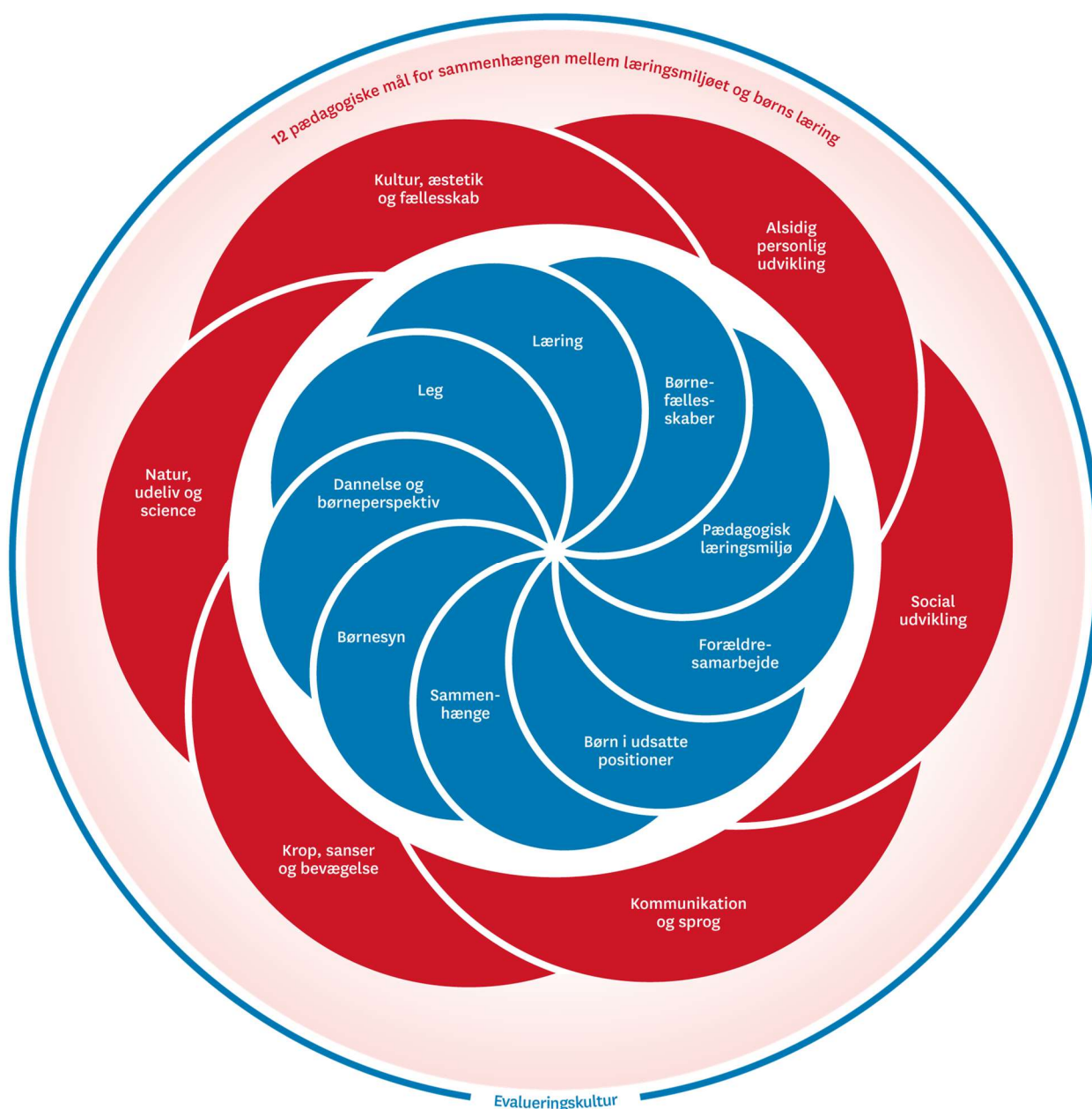
Pædagogisk læreplan for Børnehuset Hanen 2020

Indhold

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan	3
Hvem er vi?	4
Pædagogisk grundlag	5
Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	6
Pædagogisk læringsmiljø	8
Samarbejde med forældre om børns læring	10
Børn i udsatte positioner	12
Sammenhæng til børnehaveklassen	13
Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan	15
Inddragelse af lokalsamfundet	15
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	17
De seks læreplanstemaer	19
Alsidig personlig udvikling	19
Social udvikling	21
Kommunikation og sprog	23
Krop, sanser og bevægelse	25
Natur, udeliv og science	27
Kultur, æstetik og fællesskab	29
Evalueringskultur	31

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Børnehuset Hanen er beliggende i Himmelev, som er et naturskønt område.

I børnehuset er der 75 børn, fordelt på to vuggestuegrupper og tre børnehavegrupper. Personalet består foruden den pædagogiske leder af 8 pædagoger, 7 medhjælpere samt en uddannet køkkenleder.

Vi er en del af område Midtøst og samarbejder aktivt med de seks øvrige institutioner i vores område bl.a. samarbejder vi på tværs i læringsgrupper og udviklingsarbejde.

Værdierne for område Midtøst er nysgerrighed, faglighed og fællesskab. Og vores kerneopgave har vi defineret som

"børns trivsel og læring i centrum" og vores vision lyder "I område Midtøst vil vi arbejde med høj kvalitet og et særligt fokus på leg og læring, for at skabe robuste og demokratiske børn."

Børnenes stemme og børneperspektivet er en stor del af Hanens hverdag, børnene er aktive medbestemmere til hvad dagene skal bruges til. Det er vigtigt for børnenes hverdag at de mødes af nærværdende voksne der har styr på hvordan kerneopgaven skal løses.

Vi er et alsidigt hus, med mange faglige kompetencer, samt stort fokus på det enkelte barns udvikling og læringsrum. Vi vægter børnemiljøet og arbejdsmiljøet højt i vores hverdag, og samarbejder meget på tværs af stuerne.

Hanens børnegrupper er struktureret således: Larverne 0-2 år, Sommerfuglene 2-3 år, Ulve og bæver 3-4 år, Dinosaur er gruppen for de 5 årige børn, også kaldet storbørnsgruppen.

Under forberedelse til udarbejdelse af Hanens læreplan, har alle voksne nedskrevet observationer på børnegrupperne. Det betyder at alle ansatte i Hanen har bidraget til det store arbejde.

Hanens praktiske hverdag, ser i grove træk ud som følger:

- Klokken 6:30-7:30 Institutionen åbner og vi spiser morgenmad i fællesrummet. Der er voksne fra både vuggestuen og børnehaven til at åbne, så alle børn møder en kendt voksen når de kommer.
- Klokken 7:30 går børn og voksne ud på stuerne, eller på legepladsen. Her sættes små aktiviteter og lege i gang.
- Klokken 9:00 Er der formiddagsmad og samling på stuerne. Til samlinger er det pædagogiske indhold meget forskelligt. Nogle læser bøger, andre grupper taler om dagens gang, hvor turen skal gå hen, synger osv.
- Klokken 10:45 -12.00 Børnene spiser frokost, og herefter er det tid til middagslur for vuggestuen og de yngste børnehavebørn og børnehavebørnene holder afslapning på stuerne. Børnehavebørnene har deres egne tæpper med som de bruger til afslapning.
- klokken 14:00-15:00 Børne spiser eftermiddagsmad og leger på stuen, i fællesrummet, eller på legepladsen. Børnehaven har i en periode eksperimenteret med at afholde cafe, hvor børnene har kunne komme ud og spise eftermiddags mad når de er færdige med legen. Dette har vi afprøvet for at fastholde og øge børnenes koncentration i legene.
- Klokken 15:00 – 16:50 Her leger børnene med hinanden og de voksne. De sidste børn får et stykke brød eller frugt sidst på eftermiddagen

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

"De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud."

"Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Vi har valgt at skrive lidt om elementerne hver for sig. Velvidende om at alle elementerne hænger sammen på alle leder og kanter. Men for at gøre læreplanen så tilgængelig for alle som mulig, har vi skrevet om elementerne hver for sig.

Børnesyn.

Det at være barn har værdi i sig selv, og vi værner om at alle Hanens børn, trivsel, udvikling, læring og dannelse. Vi er opmærksomme på og arbejder med barnets nærmeste udviklingszone. I praksis er dette omsat ved opmærksomhed, nærvær, samt forståelse for, at børnene udvikler sig i forskellige tempo og er forskellige af natur. Vi arbejder med at styrke børnenes selvhjulpenhed og vi ser og tror på at børnene kan det, som vi giver dem tid til at lære. Vi arbejder med at tiden til selvhjulpenhed er vigtig at prioritere, da det styrker barnets selvværd og selvtillid. Vi understøtter børnenes læringsmiljø, følger børnenes spor og skaber nye interesser for natur, relationer og samspil.

Dannelse og børneperspektiv.

Alle børn høres og tages alvorligt, som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse. Vi arbejder ud fra et anerkendende børneperspektiv, med fokus på zonen for nærmeste udvikling. Vi ser at børnene motiveres af selv at "få lov" til at eksperimentere og gøre sig erfaringer på egen krop, F.eks. dagligt i garderoben, hvor børnene øver sig i overtøj, men også får hjælp og fif af deres kammerater. I Hanen arbejder vi tæt sammen, særligt omkring morgener og eftermiddage. Dette medvirker til at alle voksne og børn kender hinanden. Det er vigtigt for vores pædagogiske arbejde med det relationelle samvær på tværs. Vi arbejder over året med fælles projekter i grupper, på stuen, fælles i børnehaven/i huset. Dette for at styrke fællesskaber og oplevelser på tværs. I hverdagen indarbejdes børneperspektivet i stort set alle sammenhænge, børnene er en del af en kultur hvor de har medbestemmelse, og hvor de oplever at deres stemme er vigtigt for de voksne, men også for deres venner.

Leg.

Legen har en værdi i sig selv, og skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Vi stimulerer børnenes nysgerrighed og glæder os over at børnenes glæde når vi skal på tur, ud og lege osv. Vi arbejder med både ustrukturerede og strukturerede aktiviteter og forløb, i det vi gerne vil følge børnenes spor. Rytmik, musik, ture, motorikbaner, og kreative forløb med plads til genkendelighed og til at eksperimentere. Vi har indrettet os med læringsmiljøer, som er tilpasset børnenes alder og interesse. Vi reflekterer og justerer regelmæssigt/årligt vores læringsmiljøer. Dette betyder bl.a. at vi kan tilbyde mange forskellige legemiljøer, men også at børnene besøger de forskellige miljøer/stuer på tværs af alder og interesser. Dette oplever vi, som et godt grundlag for at mødes om noget tredje, vi har sammen. Vi har dagligt fokus på leg. Både ift. til den enkeltes deltagelse og udvikling, men også som mulighed for at indgå i forskellige fællesskaber. Dette gør vi bl.a. ved at lege med (lege bliver interessante, når voksne puster til de gode historier), hjælpe med at skabe rammer omkring legen, opbygge spændende legemiljøer, med mulighed for fordybelse. Dette betyder også, at vi i perioder benytter os af legegrupper, som støtter barnet i dets udvikling. Vi opfordrer også vores forældre til at bakke op omkring leg og venskaber med legeaftaler hjemme.

Nysgerrighed, forundring, eksperimentering – larven er på besøg på larvetuen

Læring.

Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen, og ved at blive udfordret. Vi arbejder ud fra et anerkendende børneperspektiv med fokus på zonen for nærmeste udvikling, og ser børnene motiveres af selv at "få lov", eksperimentere og gøre sig erfaringer på egen krop, blandt andet ved, at vi øver at de kravler op og ned af "triptrapstole". Også hverdagens rutiner indeholder kulturelle værdier og udtryksformer; måltiderne, vores samling, når børnene skal puttes, legekultur m.m. Vi arbejder med forskellige materialer, som kartoffelmel, modellervoks, mudder, sand og vand samt dej til boller mv. Vi har fokus på at guide børnene til selv (eller sammen) at kunne klare tøj og overtøj. Fx løbende lære at mærke kulde/varme. Hvilket tøj passer til årstiden. Kan jeg tage trøjen af, når jeg har det varmt? Etc.

Børnefællesskaber.

Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter de ydre rammer for. Alle børn skal opleve at være en del af børnefællesskaber. Både på den stue hvor barnet er tilknyttet, men også i mindre grupper og på tværs af grupper i hele børnehuset. Børnenes stemmer er vigtig når vi planlægger dagligdagen, det kan fx være når vi laver legegrupper i børnehaven, hvor børnene kan være med til at bestemme legegrupper. Det kan i vuggestuen være sådan, at vi går på tur, på tværs af stuerne, eller besøger hinandens grupper. Børnene skal opleve, at være en del af børnefællesskabet, hvor de er trykke. Derfor kræver det også at der hele tiden er pædagoger der har opmærksomheden på det relationelle hos børnene. På den måde arbejder vi på at skabe en balance imellem barnet som individ, men også i en gruppe. Vi arbejder aktivt med at inddrage forældrene i børnenes fællesskaber. Det kan fx være når legeaftaler skal arrangeres uden for børnehaven. Hvis vi ser der er en ny god legerelation der er etableret, snakker vi med begge børns forældre om det, så børnene kan få mulighed for at udforske den videre. Både i børnehaven, men også uden for børnehaven.

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud."

"Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Pædagogisk læringsmiljø

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Pædagogisk læringsmiljø.

Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø, er udgangspunktet for arbejdet med børns læring. Det at børnene er opdelt i grupper gør, at de lærer de andre børn og voksne godt at kende, overgangene sker meget naturligt, da vi oplever at børnene selv begynder at søge ind til den lidt større gruppe. Og derved skabes endnu en tryk base for det enkelte barn. Samtidig giver vi børnene mulighed for at spejle sig i nogle andre, som både motorisk, sprogligt, men i høj grad også personligt/socialt kan noget mere eller andet. Dette er der en meget stor motivations- og udviklingsfaktor i. Denne struktur sikrer, at vi altid arbejder i mindre grupper med rigtig god fordybelse og nærvær, børnene får forløb/aktiviteter målrettet alder, og samtidig har vi et stærkt fokus på udvikling og rummelighed på tværs af alder. Vi arbejder med forskellige aktiviteter og metoder, for at nå vores mål. Vi eksperimenterer med forskellige naturfænomener, krible-krabledyr, jord mv. – derudover benytter vi os meget nærmiljøet, f.eks. mosen i Trekroner og Gadegårdens Fritidscenter til aktiviteter og ture. Derudover tager vi også på længere ture, også med vuggestuebørnene. Et pædagogisk læringsmiljø i hanen er også, at vi arbejder omkring dialogisk læsning. Vi læser og er i dialog med børnene om indholdet i bøgerne og undersøger hvor bor regnormen, hvad laver Mimbo Jimbo når han leger med kunst osv. mv. Det gør vi for at understøtte

børnenes sproglige udvikling. Som et pædagogisk læringsmiljø hen over hele dagen, støtter og guider børnene til, at blive mere selvhjulpne. Vi støtter dem i at de selv tager tøj, ble m.m. af når de skal sove, de går selv op i og ned i krybben. De går selv ind på toiletter når bleen er kommet af. Når vi skal have overtøj på vægter vi højt, at de selv er med at prøve at få overtøj på og af.

Måltiderne som et pædagogisk læringsmiljø.

I Hanen ser vi alle måltider som et læringsmiljø, det betyder at vi værner om at smage på forskellige ting. Gerne flere gange. Det er en prioritet at børnene inkluderes i opgaverne om at skabe rammen om det gode måltid, således at der er god stemning, nysgerrighed, madmod, dialog, og nærvær. Vi vil ikke forstyrres og afbrydes når vi spiser, og de voksne bliver siddende ved bordet, så der opstår mindst mulig forstyrrelse. Børnene får præsenteret nye retter, så de får lyst til at smage. Sammen med deres venner og voksne er der en nærværende dialog om råvarerne. Det kan fx være hvor de kommer fra, osv.

Vuggestuen: Aja kommer ind på stuen, sammen med sin mor. Sammen åbner de lågen ud til badeværelset. De skal vaske hænder inden barnet skal ud og lege på stuen, fortæller den voksne. En mindre pige kravler efter og rejser sig op af lågen, der er lukket igen. Hun kigger ind, mens det andet barn vasker hænder.

Retningsgivende refleksioner: I vuggestuen bliver der arbejdet meget med rutiner. På larvestuen er der låge ud til badeværelset. Nogle gange er lågen lukket, og andre gange er lågen åben. Børnene får hurtigt erfaring med at når de kommer om morgenen og inden vi skal spise, skal vi ud og vaske hænder. Når vi er færdige, så lukker den voksne lågen igen. Børnene hos larverne er i gang med at lære, hvornår vi bruger badeværelset og hvornår vi bruger stuen. Når børnene er på sommerfuglestuen, er der ikke en låge der åbnes og lukkes. Vi oplever at kunne bygge videre på den læring som den ene vuggestuegruppe er startet på, når børnene starter hos sommerfuglene (ældste vuggestue gr.).

Børnehaven: Børnene kommer ind fra legepladsen, en pige er hurtig til at tage sin flyverdragt, sko og hue af. Ved siden af hende sidder en Sofia som har lidt svært ved at få åbnet støvlerne. Vera sætter sig på hug, og kigger på den Sofia og spørger hende: "har du brug for lidt hjælp"?

Retningsgivende refleksioner: I garderoben bliver der skabt et læringsmiljø, hvor der er fokus på at hjælpe hinanden, samt at styrke sin egen selvhjulpnehed. Forældrene opfordres til at sætte børnenes tøj i børnehøjde, så de selv kan nå det de skal bruge når de fx skal ud på legepladsen. Pædagogerne guider og støtter børnene i så meget selvhjulpnehed som muligt. Samtidig opfordres børnene også til at hjælpe hinanden, og derigennem styrke empatien for hinanden.

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Forældresamarbejdet.

I Hanen arbejder vi tæt med forældrene om børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Ved de årlige forældresamtaler i dialogredskabet udarbejdes der fokuspunkter i samarbejde med forældrene, med henblik på barnets fremadrettede udvikling. Vi bruger dialogredskab fra Hjernen og hjertet, som er et redskab der er udviklet til at styrke forældresamarbejdet omkring børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Fokuspunkterne bliver der talt om når vi har vores årlige forældresamtaler. Vi oplever at det fungerer godt i forhold til at skabe en godt samarbejde og sammenhæng mellem dagtilbud og hjem. Det er vigtigt for os at have en fælles strategi for hele huset, så derfor er vores udgangspunkt for samtaler med forældre meget ens i forhold til vuggestue og børnehave. Vi holder en mere uddybende samtale ved barnets tredje år, hvor tiden i vuggestuetiden afrundes. Ved dette møde er den pædagog fra børnehaven, der overtager barnet med, så der bliver lavet en god overgangssnak med forældre og pædagoger. Så sikrer vi at fokuspunkter etc. bliver overleveret på en struktureret og professionel måde.

I Roskilde kommune er der en afdeling, Pædagogisk Psykologisk Rådgivning. I daglig tale PPR. PPR kommer på banen når personalet har udfordringer eller har brug for kvalificeret sparring omkring et barn. Vi taler altid med forældrene inden vi taler med PPR. Gennemsigtigheden i forældresamarbejdet er vigtigt for os, da tillid er den bærende del for at vi kan sikre barnets trivsel.

Vores mærkedage i Hanen, er fælles for alle børn, deres bedsteforældre, forældre og søskende. Her er et stort fællesskab, som forældrene støtter rigtig flot op omkring og som giver børnene mulighed for at deltage og få kendskab til traditioner med forskellige udtryksformer og værdier, samt kendskab til de øvrige børns familier.

Vuggestue: Vigga der er pædagog i vuggestuen har inviteret Ibs forældre til samtale, da Vigga ser at Ib viser alle tegn på at være klar til at smide bleen. Fortællerne fortæller at Ib er deres første barn, så de er ikke helt klar over hvilke tegn Vigga ser. Vigga fortæller at Ib sjældent tisser i hans ble, men at han tisser på toilettet ligesom de fleste af de andre børn på stuen. Vigga fortæller at der var vuggestuens side er opbakning, hvis forældrene også er klar. Om en uge er der en forlænget weekend, og så kunne de prøve at tage Ibs ble af der. Forældrene fortæller at Ib hjemme er ret optaget af at komme op på deres toilet, og faktisk allerede har tisset et par gange. Men de troede det var tilfældigt. Sammen aftaler Vigga og Ibs forældre hvordan de griber de næste dage an. Så alle parter kan hjælpe Ib godt i gang.

Retningsgivende refleksioner: Ovenstående er et typisk eksempel på hvordan pædagoger og forældre samarbejder omkring børnene. Det er et vigtigt udgangspunkt for barnets udvikling at vi sammen laver en strategi der kan understøtte barnets læring inden for nærmeste udviklingszone.

Forældrene i forældre kontakt udvalget fortæller:

- *"I vuggestuen er de gode til at komme med forskellige læringsituationer, hvor der er ting, som børnene skal øve sig på der hjemme også"*
- *"Vi bliver præsenteret for dagligdags ting, med eksempler på hvad børnene er optaget af i vuggestuen, som pludselig giver mening i hjemmet, fordi vi opdager at vores barn nu har lært noget nyt"*
- *"Medarbejderne viser oprigtig interesse, for vores børns udvikling, trivsel, læring og udvikling."*

Børnehaven: Knud der er pædagog i børnehaven har en fredag eftermiddag en kort snak med Magnus far fra stuen af. Knud fortæller at Magnus er vokset og blevet så dygtig en dreng efter han er kommet ned på storbørns gruppen. Magnus står ved siden af og smiler. Imens de snakker, står Magnus far og bærer alle Magnus ting, taske, drikkedunk, pose med skiftetøj, regntøj og et par ekstra sko. Knud spørger Magnus far, om han ikke havde brug for en hånd til at komme ud af lågen. Magnus far siger jo tak, vi skal jo have det hele hjem i dag. Knud kigger ned på Magnus og spørger om han måske kunne være sød og hjælpe sin far med taske og drikkedunk. Magnus kigger på sin far og siger: Vi kan jo hjælpes far.

Retningsgivende refleksioner: Forældresamarbejde behøver ikke at være organiserede møder, der er planlagt i god tid. I Hanen er forældresamarbejdet også de små snakke der i dagligdagen kvalificerer børnenes udvikling. Der er mange måder at hjælpe børn og forældre på i den travle hverdag, men en af de ting der arbejdes med i Hanen er, at børnene får ejerskab over deres hverdag, og at de kan deltage i det praktiske og hjælpe med at finde deres ting, og fx selv bære taske og drikkedunk. Det er også sådanne hverdagsting der er med til at understøtte deres læring inden de skal starte i sfo.

Forældrene i Forældrekontakt udvalget fortæller:

- *Forsigtigt start ved PPR udfordringer, men når samarbejdet er i gang så kører det godt". "Alle ligger de kræfter ind i det, som det kræver"*
- *"Godt samarbejde, med løbende snakke omkring barnets trivsel. Pædagogerne lytter og spørger ind til om der er muligt at have et ekstra møde, hvis der er behov."*
- *"God tid til at snakke ved afhentning og aflevering, både stort og småt, pædagogerne viser interesse i at lytte og være nysgerrige"*

Anna øver i at tage sko på, inden de skal hjem.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Børn i udsatte positioner.

Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter. For børn i udsatte positioner har vi øget fokus på trivsel og det pædagogiske fokus på, at skabe forudsigelighed og trygge rammer i faste rutiner. Ind i mellem anvendes piktogrammer, som viser at alle børn i gruppen har gavn af at hverdagen bliver visualiseret. På den måde bliver børnene inddraget i fællesskabet og oplever fællesskabet. Vi bruger de små legegrupper, og støtter barnet i pauser, når der er brug for det. Vi har et tæt samarbejde med pædagogisk psykologisk rådgivning, der støtter og guider børn, personale og forældre i de ting der kan være udfordringer i. Vi vægter et åbent og ærligt samarbejder hvor alt bliver sagt højt.

Vuggestuen Pædagogerne fortæller: I vuggestuen oplever vi til tider at der er børn som har svært ved at deltage i fællesskabet. Når vi oplever børn som ikke trives eller har svært ved at opbygge legerelationer, prioriterer vi at en voksen tager 2-4 børn med ind på stuen, og sætter forskellige lege i gang som vi ved at det pågældende barn er interesseret i. Den voksne guider og støtter alle børnene i legen, og sætter ord på handlinger fra børnene og på hvad den voksne selv gør. På den måde bliver alle børn synlige og får udviklet legen i trygge og rolige rammer.

Retningsgivende refleksioner: Dette eksempel på små legegrupper i vuggestuen er noget vi oplever at alle børn har stor gavn af, og ikke kun børn med særlige behov. Vi vægter højt at børnene skal have gode og sunde relationer til hinanden og til de voksne. De små grupper er noget alle børn profeterer af, og de udvikler sig meget i samspil med andre.

Børnehaven: Ved frokost måltidet sidder et barn meget uroligt. Barnets ben snor sig omkring stolebenet. Barnet sidder med ryggen til vinduet og døren. Pædagogen siger til børnene. ”Nu skal vi prøve noget nyt. Vi skal have nye pladser i dag. Dreng 1, kan du hente en sort triptrapstol. Den skal du få lov at låne, og imens finder jeg din plads”. Drengen henter stolt sin nye stol. Pædagogen finder en plads til barnet hvor han kan have væggen som nabo, have godt fodfæste på fodstøtten og samtidig en plads hvor han kan orientere sig i rummet.

Retningsgivende eksempler: Dette er et typisk eksempel på hvordan der arbejdes med et barn med motorisk urolighed. Når den voksne sætter tydelige og kærlige rammer ved fx måltidet. Mærker vi ofte at børnene falder mere til ro. Både fordi de sidder bedre, men også fordi at den ”rigtige” plads giver et udsyn over hele stuen, så barnet ikke behøver at vende sig rundt for at få overblik over rummet og de voksne der evt. træder ind i rummet.

Forældrene i Forældrekontakt udvalget fortæller: Forsigtigt start ved PPR udfordringer, men når samarbejdet er i gang så kører det godt”.

Sammenhæng til børnehaveklassen

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv." I Hanen er der tradition for at storgruppen hvert år opfører et teater, et år valgte storgruppen at tage fat i historien om Klodshans, skrevet af H.C. Andersen. Børnene fik kendskab til hvem H.C. Andersen var og nogle af de eventyre og fortællinger han har skrevet. I et teaterprojekt omhandlende Klodshans, fik vi samarbejdet med køkkenet stegt hanekyllinger (kyllinger), træsko (bagt kartoffel) og mudder (brun sovs). Storbørnsgruppen arbejder med vores nærliggende skoler, og der bliver arbejdet med det feedback vi får fra skolerne. Vi arbejder med "klar parat klar parat start" overgangs sangen, så børnene har et kendt objekt når de starter. Vi holder førskolesamtaler med forældrene og arbejder med fokuspunkter så børnene bliver så klar som de kan. Hvert år arbejder gruppen på tværs af området, med et pædagogisk forløb om bevægelse, leg og relationer. Her deles børnene ind i hold. Børnenes mødes 8 onsdage i træk, så de kan nå at danne relationer med de kommende kammerater der skal gå på samme skole. For at hjælpe børnene på vej i den meget store gruppe børn, er det organiseret således, at hver skole har en farve. Himmelev er gul, så alle der børn der skal på Himmelev skole har en gul bluse på, og med et navneskilt. Så kan alle de forskellige voksne bruge børnenes navne.

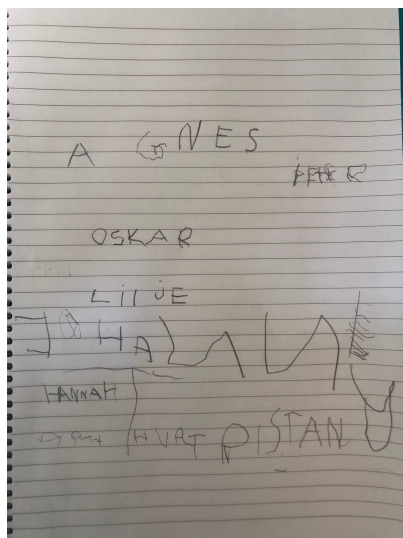
I Hanen har vi en gruppe for de kommende skolebørn. Her arbejdes der fast med tal og bokstaver. Børnene øver sig i at skrive deres eget navn og holde rigtigt på blyanten. Børnene øves i konflikthåndtering, kropsbevidsthed i forhold til toiletbesøg og hvilket tøj man skal have på ud på legepladsen. Der øves også at spise frokost inden for et fast tidsrum, træning i at kunne lege med forskellige legekammerater. Ydermere øves der i at være centrum til samling og fx teater. Grundlæggende arbejder vi på at inddrage børnene i så mange opgaver og ting som muligt, så de får medejerskab for deres hverdag i børnehaven.

Børnehaven: Til samling. Pædagogen, Mikkel siger. "Når vi er færdige med at spise skal vi ud på legepladsen". Sofia: Hvad tøj skal vi have på så? Mikkel svare: Godt spørgsmål, Hvis nu du tager 2 venner med ud og undersøger det, så kan I komme tilbage og fortælle os andre om vejret. De 3 piger løber ud, og kommer tilbage og fortæller at i solen er det varmt, men i skyggen kan det godt være lidt koldt, fordi der er vind.

Retningsgivende eksempler: Det pædagogiske arbejde i storbørnsgruppen er, at arbejde med at børnene får en føling med hvad der er brug for i situationen. Hvad er der brug for at tøj efter frokost, kan jeg holde varmen med min trøje osv. Igennem gentagende processer med at øve børnene med at mærke efter, ser vi at børnene efterhånden er ved at være ret gode til at bruge deres erfaring. Ligeledes børnenes snakke om at de har brug for forskellige tykkelser af trøjer er ret givtige da børnene får en erfaring af at alle ikke har det samme behov.

Demokrati i børnehøjde. Hvad syntes du vores nye storbørns gruppe skal hedde?

Børnenes forældre tjekker ind og ud på Famly, børnene skriver deres navn når de kommer om morgenen, og når de gå hjem om aftenen.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

I Hanen, bruger vi Roskilde bibliotek meget. Vi tager bus, eller går. I Hanen er vi gode til at byde lokalsamfundet ind til os. Fx havde vi en skoleklasse til at komme og give koncert på vores legeplads under vores 14 dages projekt om Roskilde Festival. Roskilde Festival er vi årligt i kontakt med, for at få armbånd, klistermærker, osv. til vores projektuger. Vi bruger forældre der har en særlig viden om historie til at tage med på slotsbesøg og fortælle en masse historier. Vi bruger forældre der er biologer til at komme og kigge på blæksprutter og introducere børnene for at skrive med blæk osv. Vi oplever at børnene er glade for og gode til at tage imod forældrene som gæsteundervisere. Ellers kan vi finde på at tage på tur hjemme hos børnene og kigger på nisser i haver og vinduer og leger i haverne.

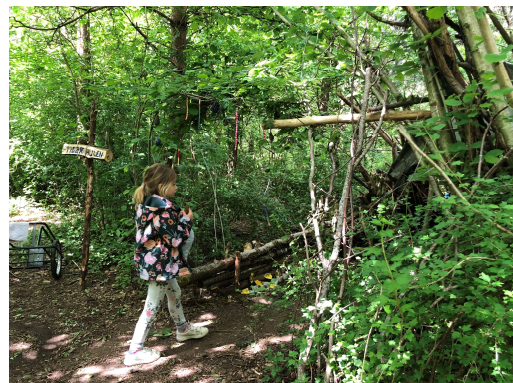
Vuggestuen: De ældste børn, havde i december måned et pædagogisk forløb hvor de nogle formiddage hver uge tog på tur hjem til børnene. Nogle forældre var hjemme og inviterede os inden for. Andre forældre havde sat en lille nisse uden for, eller i vinduerne, som børnene kunne finde og efterfølgende tale om. Børnene var trods deres alder meget optaget af at vise og fortælle om deres hjem, have og den lille nisse. Hjemme i vuggestuen lavede børn og voksne små plakater

med turen. Her igennem fik barnet og dets kammerater oplevelsen fornyet igen. Pædagogerne opdagede at børnene fra hvert besøg satte flere og flere ord på deres oplevelser.

Retningsgivende refleksioner: Det var tydeligt at se på de tegn som børnene viste os undervejs i forløbet, at de var optaget af de mange ture. De plakater som der blev lavet underbyggede den sproglige udvikling meget, da den var så fokuseret. Børnene snakkede om Nisser de så i haver og vinduer, madpakker, hvem de havde i hånden når de gik, hvem de var hjemme hos osv. Her var især forældrene en stor opbakning, og de var en del af, at gøre en særlig indsats for at underbygge børnenes læringsmiljø. Både ved at invitere inden for, eller at sætte nisser i haven eller i vinduerne som børnene kunne se og snakke om.

Børnehaven: I den ældste børnegruppe er en del af samarbejdskulturen at en eller flere forældre bliver aktivt inddraget i børnenes læringsmiljø. Fx har der været en forældre der var biolog, og havde en formiddag med børnene hvor børnene gik på opdagelse i hvad et job som biolog indebar. Børn og voksne dissekerede en blæksprutte og skrev bogstaver med blækket.

Retningsgivende refleksioner: Formålet med at anvende forældrenes kompetencer i børnenes læringsmiljø er, at tilbyde børnene en anden oplevelse end hvad pædagogerne ellers kan. Børnene fortæller at de synes at det er spændende, at en af deres venners forældre kommer og er sammen med dem i børnehaven, og fortæller dem noget nyt. Det giver også børnene en erfaring med at lytte og respektere at der er en anden voksen end normalt, der sætter rammerne, og sådanne erfaringer er gode at have inden SFO / skolestart.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

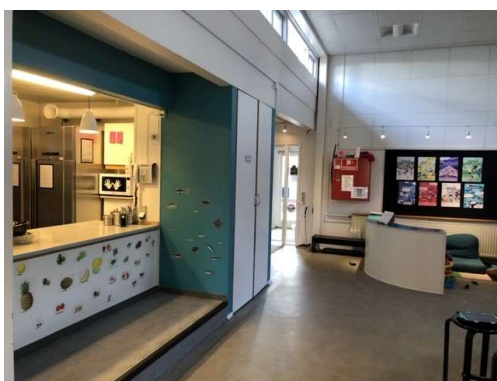
"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

I Hanen er det vigtigt for os, at der er pænt og indbydende når man kommer ind af døren. Det er vigtigt element for os, at der er skabt nogle gode æstetiske rammer for børnenes læringsmiljø. Det kommer til udtryk ved god orden i de fysiske læringsmiljø. Børn og voksne tager alle ejerskab for at der ryddes op og stilles på plads når man er færdig med at lege. For det er vigtigt at læringsmiljøet er klar til de næste børn, der gerne vil lege. Det er vigtigt for kvaliteten af de fysiske rammer, at der er steder i Hanen, hvor børnene kan trække hen når de har brug for ro. Ved samlinger tales der med børnene om hvordan de har det i børnehaven når der ikke er så meget larm. På den måde får personalet en positiv vinkel ind i dialogen om hvorfor vi skal hjælpes om at være her alle sammen. Børnenes behov anerkendes og respekteres. Vi kan godt have tegne projekter eller lignende, hvor vi udfordrer børnene i at bruge lidt ekstra tid på deres tegning eller maleri, inden det kommer i skuffen. Vi ser det som en vigtig opgave, at børnene lærer at holde fokus og koncentration, og godt kan arbejde videre med værket selv om de i første omgang synes det er færdig.

Vores fællesrum, hvor der er plads til leg og fordybelse, fællessamlinger, frokost og meget mere.

Vuggestuen: I en periode havde vi flere børn der bed. Det sker i en vuggetue men pædagogerne blev nysgerrige på børnenes psykiske læringsmiljø, samt hvordan bide situationer kunne forebygges. Derfor tog pædagogerne hos larverne initiativ til at afprøve nogle af elementerne fri for mobberi i børnenes hverdag i vuggestuen. Plakaterne blev sat synligt op, børnene fik hver en lille lilla bamse, samt den store bamseven til stuen. En fortælling i praksis ser således ud: Barn på 1 år, går hen til barn på 8 måneder. Det mindste barn sidder med et legetøj og leger. De ældste barn kommer hen og tager fat i barnets arm og bider. De lille barn græder, og bliver trøstet af en voksen. Pædagogen tager kontakt til det ældste barn, siger nej tak og viser at den lille er ked af det. Sammen finder de en lille bamse og går tilbage til det grædende barn, der tager bamsen. Herefter går pædagogen og barnet tilbage til plakaterne og snakker om de forskellige plakater og hvad de viser og betyder. Pædagogen fortæller at det gør ondt at blive bidt, og så kommer der tårer og det ikke er rart.

Retningsgivende refleksioner: Processen gentages altid flere gange. Pædagogerne fortæller at de andre børn også følger med hen og kigger på plakaterne med de forskellige børneansigter. Der bliver i børnenes læringsmiljø hos de yngste arbejdet med positive henvisninger om hvordan vi er over for hinanden. Pædagogerne prioriterer at gennemgå det hele flere gange dagligt med alle de børn der nu er optaget af fællesskabet omkring plakaterne. Det sidste 1,5 år har udfordringerne med børn der bider været ikke eksisterende. I starten var vi meget nysgerrige på hvordan fri for mobberi materialet havde en virkning, nu er vi blevet mere bevidste om, at inddrage børnene mere i læringsmiljøet, samt lave justeringer i praksis, så de passer til børnenes alder og modenhed.

Plakater fra Fri for mobberi på Larvestuen, børn fra 0-2 år

Børnehaven: I børnehaven arbejdes der fx med dagens barn. Her skal børnene på skift sidde i midten af samlingen, og så skal de øvrige børn på stuen fortælle udelukkende gode ting om dagens barn.

Retningsgivende refleksioner: Når børn oplever at kunne være i centrum, og hører de positive ord fra deres venner dannes der et bedre selvbillede. Børnene oplever at være en del af et børnefællesskab, hvor det at sidde og lytte på at ens venner fortæller en masse rare ting, både kan være dejligt. Anna i børnehaven fortæller at: man godt kan blive lidt rød i hoved og genert.

De seks læreplanstemaer

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

"Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Eksempel fra en dag i vuggestuen:

Vi har lavet en motorikbane rundt i fællesrummet. Der er både tunnel, balancesten og trampolin. En pige står og observerer de andre børn som bevæger sig rundt. Pædagogen siger "kom her Mille" så kan du holde mig i hånden mens du går på pladerne her" pædagogen peger ned på balancestenene. Mille kommer stille hen mod pædagogen, som tager hende i hånden. Pædagogen siger "Se den grønne plade, den har små dutter, vil du mærke?" Mille kigger på hende og ryster på hovedet. Pædagogen kigger på Mille og siger "Det er helt okay, jeg vil gerne mærke, jeg skal lige have skoene af". Pædagogen tager sine sko af, og stiller en fod op på sansepladen. "uh den føles sjov, den kilder lidt" Mille kigger på pædagogen og ned på sine fødder. Pædagogen siger "Jeg skal lige mærke den med hænderne" hun sætter sig på hug og kører hænderne hen over pladerne. "Ej hvor det føles sjovt, Mille prøv at mærke med hænderne". Mille sætter sig ned på hug og kører forsigtigt en hånd hen over den grønne sten. Hun smiler og kigger op på den voksne. Pædagogen siger "Jeg skal lige prøve med min fod igen". Pædagogen stiller sig op, og sætter den ene fod på pladen og siger "Den føles stadig sjov under foden, vil du prøve?" Mille kigger op på pædagogen og ned på den grønne plade. Hun står et øjeblik og kigger på den, hun tager pædagogen i hånden og træder forsigtigt op på pladen med den ene fod. Pædagogen smiler til Mille og siger "Du står på pladen, hvor er du sej, jeg prøver lige igen" Pædagogen sætter den ene fod op også. Pædagogen siger "Nu står vi to sammen på den grønne plade. Kilder det også lidt under din fod?" Mille griner og nikker.

Retningsgivne refleksioner:

Tryghed er vigtigt for ny læring, og det er noget som vi prioriterer. Vi vil gerne inspirere børn til at være nysgerrige på nye ting, og vi opfordrer dem til at turde afprøve nye ting sammen med en tryk voksen. Vi går som voksne foran, og viser børnene hvordan de kan gøre. Vi sætter ord på det vi ser og sanser, og giver børnene en forståelse for hvad der sker.

Eksempel fra en dag i børnehaven:

En gruppe børn sidder rundt om bordet og spiser grød med æblemos, som er dagens frokost. Et barn vil gerne have mere æblemos til sin grød og spørger "hvor er æblegrøden?" Et andet barn rækker ham skålen, hvorefter han begynder at øse æblemos op på sin tallerken. Efter et øjeblik siger det andet barn "Han tager det hele, du må ikke tage det hele, så er der ikke noget til os andre." Det første barn fortsætter med at øse op mens han kigger på det andet barn. Det andet barn siger "han tager det hele, der er ikke mere til os" Det første barn har nu fyldt sin tallerken op, og har tømt skålen med æblemos. Det andet barn svarer "Der er ikke mere æblegrød, han har taget det hele." Det første barn kigger på det andet barn og begynder hurtigt at spise sin grød og mos. Den voksne kigger først på det første barn og derefter på det andet barn. "Ja hvad kan vi gøre?" Det andet barn svarer "Vi kunne måske spørge i køkkenet om vi må få noget mere" Ved bordet ved siden af hører 2 andre drenge hvad de siger. De kigger på deres egen skål med æblemos og siger "Vi har æblegrød, du må gerne få vores" De rejser sig begge og tager skålen og giver den til det andet barn, som smiler og siger "tak".

Retningsgivne refleksioner:

Vores mål er at give alle børn redskaber til, at klare simple udfordringer selv, og ved hjælp af samarbejde finde gode løsninger. Vi arbejder med, at sætte ord på vores handlinger og på børnenes, og det skaber fokus på fællesskabet, når man ikke alene skal finde løsninger. Det er en stor del af det pædagogiske arbejde i Hanen at vi møder børnene anerkendende, og i et børneperspektiv. Et børneperspektiv hvor børnene selv får muligheden for at være med til at løse dagligdags udfordringer. For at lykkedes bedst muligt med dette arbejde der med før-, under- og efter- refleksioner, det kvalificerer vores arbejde at arbejde ud fra børnenes nærmeste zone for udvikling med.

Social udvikling

"Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Eksempel fra en dag i vuggestuen:

Vi slår katten af tønden hos de mindste vuggestuebørn, og en pædagog på stuen viser børnene hvordan man skal slå med battet på tønden. Flere børn står og observerer, et barn går over mod pædagogen og tager imod battet, og går hen og slår flere gange på tønden. Et andet barn som også har observeret pædagogen og det første barn går nu hen og får battet i hånden, og går hen og slår på tønden. De øvrige børn, følger med på skift.

Retningsgivne refleksioner:

Når børn skal lære nye erfaringer, er vi som pædagogisk personale nødt til, at være guidende i både tale og bevægelse. Vi giver børnene tid til at få lov til at observere, så de bedre kan danne sig et overblik over hvad der sker. Børnene lærer af os og hinanden. I Hanen har vi igennem mange år arbejdet efter vores eget lille mantra der hedder: "Dig, mig og os sammen om noget". Det er en vigtig del af børnenes sociale udvikling at være i et inkluderende fællesskab. Vi arbejder på det på mange forskellige måder.

Eksempel fra en dag i børnehaven:

Fire piger Emma, Vigga, Mary og Nina løber over til gyngen på vuggestuens legeplads. Emma råber "jeg vil op" pædagogen svarer "du må lige selv prøve Emma" hun svarer "jeg kan ikke" hvorefter hun begynder at hive i remmene til gyngen, og prøver at få sit ene ben op på gyngen. Det lykkes ikke, og hun begynder at skride "du skal hjælpe mig, jeg kan ikke". Pædagogen svarer "du kan godt Emma, du skal bare kæmpe lidt" Emma begynder at græde, hun skubber til Mary og siger "du er dum, det var mig der var her først" Mary bliver ked af det, og begynder at græde. Mary siger "Emma skubbede mig" pædagogen går over til dem og siger

"Emma du skubbede til Mary, se på Mary, hun græder" Emma kigger på Mary og siger "undskyld Mary". Mary prøver at komme op på gyngen med sit ene ben, Emma råber pas på Mary, nu kan jeg ikke være her" Mary rykker sig lidt, Emma prøver at svinge sit ben op igen, men det lykkedes ikke. Hun skrider "aaarrggh" og løber væk fra gyngen. Mary tager Emmas plads og prøver at svinge benet op, hun vender sig om og siger "kan ikke" pædagogen svarer "du kan godt Mary, bare bliv ved det at kæmpe" Emma kommer løbende tilbage, hun råber "flyt dig Mary, det var min plads" Emma har en gryde i hånden. Hun lægger gryden på jorden, og stiller sig på den, og svinger benet op på gyngen, hvorefter hun hiver sig op i den ene rem, og kommer langsomt og sikkert helt op på gyngen. Mary står og kigger på Emma, da Emma sidder ordentligt på gyngen smiler hun, hun kigger på Mary og siger "Mary du skal bruge den her" og peger på gryden. Mary stiller sig op på gryden og svinger benet op, og hiver sig op på gyngen. Emma smiler og kigger på Mary mens hun siger "Se Mary, du kunne godt" Mary smiler og pædagogen siger "I kunne godt".

Retningsgivne refleksioner:

I børnehaven arbejder vi meget med, at børnene selv skal finde frem til løsninger, og opleve at de faktisk mestrer mere end de selv tror de kan. Børnene får fælles succesoplevelser når de sammen klarer noget de syntes var svært. Det giver børnene redskaber og erfaringer til at mestre kommende udfordringer. Det kan være en svær balance hvornår den voksne skal være vedholdende i dialogen om selv at kunne. For at kunne det, kræver det en troværdig og nærværende voksen, der kan imødekomme børnene, og være på sidelinjen uden at løse udfordringerne for børnene. Vi er dig, mig og os, sammen om noget. Styrkelse af børnenes selvværd og selvtillid ligger os meget på sinde, da de opvækstvilkår børnene har, kræver at de er livsduelige og resiliente. I Hanen hjælper vi børnene så godt på vej vi kan.

Kommunikation og sprog

"Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Eksempel fra en dag i vuggestuen:

Alle børn sidder fordelt ved tre borde, med en voksen ved hvert bord. Pædagogen begynder at synge, børnene synger med så godt de kan. Pædagogen viser med fagter hvad der bliver sunget i sangen. Caroline griner og laver fagter til sangen. Da sangen er slut griner Caroline endnu engang og siger "mere". Mette spørger om vi skal synge den igen og Caroline smiler stort og svarer "Jaaaa" og nikker flere gange. Der bliver sunget den samme sang en gang til.

Retningsgivne refleksioner:

I vuggestuen sætter vi ord på hele vores hverdag. Det vi ser, oplever og mærker. Når vi synger eller rimer bruger vi fagter, så børnene kan koble ord på bevægelser. De helt yngste som endnu ikke har verbalt sprog kan bruge fagter til at vise hvilken sang/rim de vil lave.

Eksempel fra en dag i børnehaven:

Ved en samling inden frokost sidder børnene og venter på, at det er deres tur til at komme ud og spise. Et barn har valgt en bog, vi skal læse inden maden. Vi taler lidt om omslaget og pædagogen spørger om der er nogle der kender bogen, og har hørt den før. Et barn rækker hånden op, og siger den handler om at Gurli Gris får en fisk der hed Gulrun guldfisk. Vi begynder at læse. I bogen opfordres der på et tidspunkt til at synge "hjulene på bussen" og den griber børnene og der opstår en kort fællessang. Da bogen nærmer sig sin afslutning, støder vi på ordet "skøn", et barn spørger hvad det betyder. Pædagogen spørger børnegruppen om der er nogle der ved hvad det betyder. Et barn siger "flot", et andet barn foreslår "sød" og et tredje barn siger "smuk". Pædagogen siger, at der er mange gode bud, og fortæller at skøn også kan være et andet ord for dejlig.

Retningsgivne refleksioner:

I børnehaven læser vi meget. Vi begyndte at spørge børnene ind til enkelte ord der stod i bøgerne, om de kendte nogle af dem. Det gjorde børnene ikke altid, men de stillede heller ikke spørgsmål når der var et eller flere ord de ikke kendte. Derfor begyndte vi på stuen at stille det som åbne spørgsmål, og så kunne børnene byde ind i fællesskabet med deres bud på det enkelte ord. Efter en periode hvor vi har arbejdet på den måde, er enkelte børn begyndt at spørge ind til ord som de ikke kender, og gerne vil forstå, hvilket er med til at udvide deres ordforråd og sprogforståelse.

Krop, sanser og bevægelse

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen".

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Eksempel fra en dag i vuggestuen:

En gruppe børn er i fællesrummet og laver motorik. En Victoria på 1.4 år er med selvom hun er en af de yngste af børnene i fællesrummet. Der er en lille trampolin fremme, og pigen kravler forsigtigt op og sidder på den. En pædagog tager hende i hænderne og spørger hende om hun vil hoppe som de andre børn. Victoria trækker hænderne til sig og kravler ned igen. Hun bliver tæt på trampolinen og observerer de andre børn som hopper på den, og kravler op og ned. Efter lidt tid kravler hun op på trampolinen igen, og rækker ud efter pædagogen som tager hende i hænderne. Victoria bøjer og strækker benene og "hopper". Hun kigger op på pædagogen og smiler og griner stort. Pædagogen svarer "Du gjorde det"

Retningsgivne refleksioner:

Vi er rollemodeller for børnene, og vi skal gå foran og vise dem måder at møde verden på. De skal gennem trygge relationer til voksne og børn udvikle deres krop og sanser gennem bevægelse. Rammerne for aktiviteter i vuggestuen er meget ens, så børnene oplever genkendelighed, det er de samme ting vi laver på trampolinen, de voksne gør mere eller mindre det samme hver gang.

Eksempel fra en dag i børnehaven:

De fleste børn leger slåsleg ude på boldbanen. Legen går flere gange i stå, nogle piger kommer og siger "Marius slår rigtig". Den voksne følger efter pigerne ned til boldbanen, for at aftale spilleregler for slåslegen. Den voksne spørger børnene, "hvordan leger man slåsleg på den gode måde?" En af pigerne svarer "Man må gerne skubbe, man må gerne lægge de andre ned og kilde og kysse dem" En af drengene svarer "addr" En dreng svarer "man må ikke slå og sparke" En anden siger "Man skal stoppe når nogen siger stop" Vi øver børnene i at blive og være gode "legere", og giver dem redskaber til at løse konflikter.

Retningsgivne refleksioner:

I børnehavegruppen er det vigtigt for os, at børnene kender forskel på at slås for sjov, og slås for alvor. De skal lære egne og andres grænser at kende og respektere dem. De skal være aktive deltagere i at finde gode løsninger for fællesskabet.

Natur, udeliv og science

"Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og spillet mellem menneske, samfund og natur."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Eksempel fra en dag i vuggestuen:

Vi skal på legepladsen som ligger tæt på vuggestuen. Det regner og blæser, og alle har varmt tøj på. Da vi skal krydse cykelstien er der en stor vandpyt. Børnene standser op og kigger på vandpytten. En pædagog siger "Se lige på den store vandpyt. Se når regnen rammer vandpytten, så laver den ringe i vandet" Børnene står og kigger på dråberne som rammer vandet. På vej hjem fra legepladsen, stopper Lise ved alle vandpytter og observerer regnen ramme vandpytterne.

Retningsgivne refleksioner:

Vi vil som pædagogiske voksne gerne vise børnene alle de gode oplevelser man kan få i naturen. Vi arbejder med at vække deres opmærksomhed på nye elementer, så de bliver præsenteret for noget nyt og anderledes. Legepladsen bruges som et sted, hvor nye ting findes, små dyr, finde, sten, blade, solen der reflekterer i vinduer mm. Vuggestuebørnene er gode til at bruge hele legepladsen, når vi er derude, og det kæver inspirerende voksne der vil med i krattet. Det gør vi os umage med at være.

Eksempel fra en dag i børnehaven:

Fire drenge laver fælder i sandet ved gyngerne. De laver mudder i hullerne, de siger "det skal være flydende" En af drengene siger "nu har vi lavet det for tørt, vi skal lave mere mudder" En dreng svarer "vi skal lave det mere flydende". En af drengene siger "vi skal se om det siger sådan en lyd" – pinden bliver trukket op og ned

i mudderet, og laver en svuppelyd. "Vi kan putte blade i, så bliver det godt" siger en af drengene. En af de andre svarer "Det bliver trukket ned i sandet, vandet, vi tager mere af vandet så det er helt op til kanten, det skal det jo være..." "Se det er en sø siger en"

Retningsgivne refleksioner:

I Hanen er vi heldige at vi har en stor alsidig legeplads. Der er skov og krat og en masse af læringsmiljøer hvor der er plads til at eksperimentere med vand, mudder, pinde, dyr blade osv. Børnene har frie muligheder i de mange kroge. Vi opfordrer børnene til at eksperimentere med de materialer de anvender i deres lege. Vi værner om børnenes leg, da det er et vigtigt element i hele deres grundlæggende udvikling.

Oliver leder efter dyr, og han finder en bænkebidder, under stammen.

Kultur, æstetik og fællesskab

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Eksempel fra en dag i vuggestuen:

Alle vuggestuebørn og voksne sidder i sandkassen og synger. Der bliver sunget fastelavnssange og andre sange som børnene kender. Børnene laver fagter og lyde efter bedste evne og er deltagende på hvert deres niveau. De voksne viser fagterne og børnene efterligner dem, børnene kigger på hinanden og de voksne og griner.

Retningsgivne refleksioner:

Hver mandag og fredag synger hele vuggestuen fællessange i sandkassen. De første gange vi gjorde det, havde børnene svært ved, at blive siddende og synge med. Men efter et par gange kunne de genkende rutinen, og de fleste kunne nu sidde og synge og lave fagter. Ofte vil børnene synge flere sange end vi har planlagt. Fællesskabet og den gode stemning tiltrækker børn fra børnehaven som også gerne vil deltage. Det er en vigtig del af børnenes kultur, at kunne deltage i fællesskabet om noget fælles tredje. Det er en spændende proces at sætte nye spor i gang med børnene, og så følge udviklingen i hvor meget det optager dem. Det sker ofte at forældrene kommer og skal have hjælp til hvad det er vi synger med børnene. De kan høre, at børnene synger noget de kender, når de er derhjemme.

Eksempel fra en dag i børnehaven:

I februar har stuen haft fokus på traditionerne omkring fastelavn, de voksne har givet børnene viden omkring skikke fra gamle dage, samt fortalt hvad fastelavn er blevet til i dag. Inden start af aktiviteterne spurgte de voksne hvad børnene vidste om fastelavn. Til en samling i slutningen af februar, bliver der lavet en opsamling for at finde ud af hvor meget børnene nu ved. Børnene sidder i rundkreds sammen med de voksne og den voksne siger "I morgen er det fastelavn i Hanen, men hvad er det nu lige fastelavn er for noget?" Flere børn rækker hånden op. Er Aja siger "Der var en ægte kat inde i tøndens i gamle dage", Otto tilføjer "Børnene vækker nogen med fastelavnsris i gamle dage. Man slår på dynen" Marie svarer "Man laver fastelavnsris af pinde", et fjerde barn siger "Så klæder man sig ud". Elias siger "man synger fastelavn er mit navn, og så vækker man nogen", Elvira siger "man slår katten af tøndens, og bliver kattekonge og kattedronning"

Retningsgivne refleksioner:

Personalet bruger tid på at forberede sig, så de er klar til mødet med børnene. Børnene er nysgerrige og taktsomme, og har gode refleksioner omkring hvordan det mon har været at være en levende kat i en tønde i gamle dage. Derfor bruger vi i sådan en samling tid på at lytte hvad børnene har at forsætte. Lytte til hvad de har været opmærksomme på, hvad der optager dem osv. Alt sammen fordi det er vigtigt at børnene skal opleve at kunne biddage ind i børnefællesskabet.

Evalueringskultur

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

I Børnehuset Hanen arbejder vi med mundtlig feedback og refleksion løbende. Både i hverdagen, for at lave justeringer og vidensdeling, både kollegaer imellem, men også blandt medarbejdere og ledelse. Det er vigtigt at pædagogerne ved hvorfor de handler som de gør, og hvor der skal justeres. Derfor arbejder vi med at tilføre aktiviteter, forløb og den pædagogiske praksis og åben refleksion på vores møder.

Vi udarbejder et FUEL skema (=Før-under-efter-læring) i forbindelse med pædagogiske aktiviteter, hvor vi beskriver hvad vores mål med aktiviteten er, hvordan vi tænker at gennemføre det, samt hvilke tegn vi skal se hos børnene, for at se hvor der sker udvikling. Vi har udviklet skemaet og tilføjet et punkt som hedder "Hvilken viden og informationer er relevant til næste FUEL" og "Relevant viden fra sidste FUEL". Dette for at sikre at de erfaringer vi har gjort os kommer videre til næste projekter/aktivitet og bliver en naturlig del af vores fælles refleksion.

Vi er i fuld gang med at få systematiseret vores evalueringskultur.

Vi arbejder med skema til handling. Det minder meget om FUEL. Hvert projekt der er lavet bliver evalueret på stuemøder.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

For at vi forsat kan sikre den høje kvalitet i de fysiske læringsmiljøer, har vi lavet KIDS målinger. Personalet, forældrekontaktudvalget, områdelederen, samt den pædagogiske leder har lavet målinger. Disse målinger er der blevet gennemgået, og har været med til at lave justeringer, der højner kaliteten i de fysiske rammer. Men for at vi kan fortsætte processen skal personalet fortætte med at være nysgerrige på hinanden, og deres praksis. Vi skal blive ved med at opsøge ny viden der kvalificerer vores pædagogiske arbejde, så børnene i Hanen får de bedste læringsforudsætninger.

Vi vil på møder tage udgangspunkt i alle temaer der er blevet arbejdet med i den foregående periode, og evaluere vores pædagogiske aktiviteter og læringsmiljøer ud fra dem. Vi vil forsat have fokus på hele dagens læringsmiljøer og forsat arbejde med at skabe udvikling og læring hos alle børn og voksne. Vi skal turde erkende fejlvurderinger og kunne ændre metoder.

Det kræver dygtige og omstillingsparate voksne, og dem har vi heldigvis ansat i Hanen 😊